

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 2. De foro competenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

TITULUS II.

De foro competenti.

§. I.

Quod sit Forum competens, & quibus modis constituatur.

1. Quid Fori nomine intelligatur.
2. Et quid Forum competens.
3. Sortitur quis forum Ratione domicilii.
4. Ratione rei sita.
5. Ratione contractus. 6. Delicti.
7. Privilegii.
8. Ratione Collegii vel universitatis, in quam adsumptus est.
9. Ratione consensu & prorogationis.
10. 11. Clericus tamen consentire in iudicem laicum non potest regulariter.
12. Laicus quibus casibus subiciatur Iudici Ecclesiastico.

Iurisdicatio seu fori competente totius iudicii contentiosi est fundamentum, ita ut ea deficiente ne quidem sit iudicium & nullitas ex eius defectu proveniens, irreparabilis atque insanabilis reputari consueverit Ideoque summopere præcaendum est actori, ne coram Iudice incompetente reum conveniat: ac proinde etiam post tractatum de Iudiciis in genere, priusquam veniamus ad reliquos iudicii actus, dispici debet, quis dicatur Iudex alienius competentis, & quod Forum competens inter quos modis quis forum sortiat. Ubi præmittendū, quid Fori nomine hic intelligatur.

1. Forus igitur seu Forum, omisiss aliis significationibus, dicitur tum locus ipse exercendarum litium, in quo quis conveniri potest, *e. Forus inf. De verborum significatione l. In hac 30. l. Secundum divi 32. Cod. De donat. l. fin. Cod. Vbi in rem actio*, &c. tum territorium, in quo quisque Iudex habet iurisdictionem: quo pacto tota dicitur territorium Episcopi, *can. Omnis XVI. q. 7.* Aliter dicitur tribunal & sedes ipsius iurisdictionis, *l. 1. D. De iudiciis, l. 14. Cod. eod. vel auditorium, l. 1. 4. §. 5. D. De re iudicata.*

2. Unde Forum competens vocatur hic tri-

bunal, cuius iurisdictioni reus subiicitur: nam regulariter actor sequi debet forum rei, *e. Si Clericus 4. e. Cum sit generale 8. h. e. l. iuris ordinem Cod. De iurisdic. om. Iud. & similiter Index competens dicitur is, cuius iurisdictioni reus subiicitur, id est coram quo actio seu lis proponi & decidi potest; vocatur Iudex suus l. 49. D. De iudiciis, l. 6. C. De iurisdic.*

3. Variis autem modis quis sortitur forum primò ratione Domicilii: nam eius iurisdictioni subest reus, in cuius territorio domicilium habet, *e. Dilecti 17. & ult. h. t.* Censetur autem quis ibi domicilium habere, utiarem rerum fortunarumque suarum summam constituit, *l. Civis Cod. De incolis lib 10.* ita ut inde non sit discessurus, modò nihil avocet, *Glof. in l. fin. in V. inter absentes Cod. De præscript. longi temporis: vel solum ubi maiorem partem bonorum suorum possidet, aut habitandi animo frequentius versatur, l. 2. Cod. Vbi Senatores vel clarissimi &c.* Quod si quis pluribus in locis æquè instructus sit, nec minus in uno loco, quam in alio, moretur, in omnibus illis censetur habere domicilium, *l. Labeo 5. cum l. seq. §. penult. D. Ad municipalem, Glossa in d. l. fin. sicut & contra sine domicilium est, qui eo relicto navigat, vel iter facit, quærens, quò se cõferat, atque ubi se constituat, l. Eius 27. §. Celsus in fine D. Ad municipalem. Mutatio verò domicilii non perimit instantiam coram Iudice domicilii cõptam, sed iudicium ibi finiri debet, ubi inchoatum est, *e. Proposuit 19. h. t. l. Si quis postea quam 7. & l. Vbi acceptum 30. D. De iudic.**

4. Secundò, ratione Rei sita: & ideo actione in rem vel mixta conventus, coram eo Iudice respondere cogitur, in cuius territorio res sita est, *e. Sanè &c. ult. h. t. & l. ult. Cod. Vbi in rem actio exer. deb.* Nec refert, res immobilis sit, an mobilis, *l. Quod legatur 28. D. De iudiciis: dummodò in loco, in quo sita est, sit permanens, nec custodiæ tantum causa ibi constituta; Aliàs si actione in personam, sive rei immobilis sive mobilis nomine agatur, rei domicilium sequendum erit d. e. fin. nisi cum bonis in loco sitis concurrat locus contractus, arg. l. Hares absens 19. §. proinde D. De iudiciis.*

5. Tertio, ratione contractus: nam contractantes sistere se debent iudici eius territorii in quo cõtraxerint sive adagendam sive ad defendendam

dam causam suam, licet alibi domicilium habeant, *d. c. ult. &c. 1. eod. in 6.* Nisi contractus implementum & solutio in alium locum destinata sit, quia tunc non in loco contractus, sed in quem destinata est solutio, forum sortiuntur; contractus enim unusquisque in eo loco intelligitur, in quo se, ut solveret obligavit, *l. Contraxisse 11. D. De obligat. & act. l. 1. C. De juris d. l. unica C. Vbi conveni. qui certo loco dare promisit. Covar. Pract. q. c. 10. n. 5.* Idemque dicendum, si convenit, ut alter contrahentium alio loco se defendat seu respondeat, *d. c. Dilecti 17. h. t.* Quo pacto autem sortiatur quis forum ratione contractus initium mercatore adventa, vel viatore brevi discessuro, vide in *d. l. Hares absens §. 2. D. De judiciis.* Ceterum contractus sumitur hic non solum pro contractu vel quasi contractu, utro citioque obligatorio, sed pro omni pacto, vel utrimque vel ex una parte tantum obligatorio, sive pro alio quolibet pacto, ex quo obligatio oritur: ita ut etiam hoc nomine veniat administratio tutelæ, curæ transactio, donatio, & alia similia, *d. l. Hares absens §. 1. cum l. seq.*

6. Quartò, ratione Delicti: nam ejus Judicis forum quis torretur, in ejus territorio deliquit, *cap. Postulasti 14. &c. ult. h. t.* Et ideo Judex apprehendens reum, etiam militem in loco delicti, potest reum inibi punire pœna, tam corporali, quam pecuniaria, pro qualitate delicti, *l. Si cui §. idem imp. & l. fin. D. De accusat.* Cessat enim fori privilegium ratione delicti, *cap. 2. inf. de privilegiis:* de quo tamen, & quo pacto id verum sit, vide Panormit. in *c. fin. h. t.* Quod si delinquens citatione præventus, fines loci, in quo deliquit, exiverit, etiam absens, legitima cognitione præcedente convictus, condemnari poterit. Panormit. in *d. cap. fin.* Sin latitet, quominus citari possit aut citatio ei insinuari, citabitur per edictum, in loco delicti publicandum, & valvis portarum vel Ecclesiarum affigendum, *per ea, qua habentur in Novell. Nulli judicium §. si quis verò:* ad hoc scilicet, ut missio fiat in possessionem bonorum, quæ in loco delicti habet, non verò ut quidquam in ejus personam statuatur, Panormit. in *d. cap. fin. num. 6.* Et, si crimen fuerit atrox, poterit Judex delicti requirere Judicem domicilii seu loci, in quo degit, vel latitat, ut ipsum citet, & remittat: eique Judex rogatus (si nondum eum ipse ca-

stigaverit, præmissa summaria cognitione super veritate commissi delicti) obsequi debet & delinquentem remittere, ex iuris communi dispositione, alioquin hodie in plerisque locis de consuetudine contrarium servatur. Si verò crimen levius sit, non habet locum remissio, sed delinquens, ubicumque reperitur condigna pœna puniri potest, *l. 1. Cod. Vbi de crimine &c.*

7. Quintò, ratione Privilegii. Ica Clericus non potest conveniri, nisi coram Judice Ecclesiastico, sive criminaliter sive civiliter agatur, *c. Cum contingat 13. &c. Postulasti seq. h. t.* adeo ut Judex laicus, qui Clericum per se distinxerit aut condemnaverit, siveo nomine excommunicandus, *c. 2. eod.*

8. Sexto, ratione adumptionis in aliquod Collegium, vel Universitatem quis subicitur cognitioni Præfecti ipsius Collegii vel Universitatis, *l. fin. C. De jurisd. om. iud. Aurb. Habit. Col. Ne filius pro patre &c.* dummodò hæc corpora auctoritate Principis coierint, *l. 3. D. De leg. illicitis.*

9. Septimo, ratione Consensus: ut si quis citatus in Judicem non suum consensit, sive, ut loquuntur, Judicis incompetentis iurisdictionem in se prorogaverit, *c. Significasti 18. h. t. cap. P. & G. sup. De off. deleg. l. 1. & 2. & ibi DD. C. De judiciis, l. Si conveneri D. De jurisd. om. iud.* Nam cuique liberum est favori suo & per eum quens foro sive exceptioni fori declinatorie renuntiare, & in alium Judicem convenire, *l. p. null. Cod. De pactis * 10.* A qua tamen regula excipitur iure Pontificio Clericus, qui privilegio fori sui renuntiare ne quidem iurato potest, & prorogare in se iurisdictionem iudicis laici, *cap. Si diligenti 12. h. t.* quia hoc privilegium, ne coram Judice laico conveniatur Clericus, non est datum in favorem Clerici illius, qui convenitur, sed in favorem totius ordinis Clericalis, & sic est publicum: atqui privatorum pactioe ius, quæ sunt iuris publici, derogari nequit, *l. Inrisgenium 7. §. si pactetur D. De pactis.* Quintò Clericus prohibetur prorogare in se iurisdictionem alterius Judicis Ecclesiastici, nisi cum consensu sui Episcopi, *d. c. Significasti h. t.* Hoc ideo, quia Clericus ratione Ordinis s. scriptus ab Episcopo, vel beneficii ab eodem accepti, aut sub eius iurisdictione sita multo atque subiectus est Episcopo suo, quam laicus suo Judici.

11. Sunt tamen casus quidam, quibus Clericus coram iudice laico conveniri potest, & è contra laicus coram Ecclesiastico. Atque in primis Clericus coram laico, si sit vasallus laici, & de feudo controversia oriarur, coram domino feudi vel partibus curiæ conveniri debet, *c. Ex transmissio 6. cum e. 3. seq. b. t. Gaill. 1. Observat. 37. Martia 4. p. Dist. 11. n. 75.* Idque ratione directi domini, quod penes ipsum dominum est; & quia natura causæ ad se personam trahit, non è diverso.

Secundò, si prima tantum confusa sit initiatus, aut in minoribus Ordinibus constitutus, aut conjugatus, secundum tamen dispositionem & formam Concilii Trid. Sess. 23. c. 9. *De reformat. juncto c. unico De Clerico conjugato in 6. Gutierrez Pract. quæst. civil. lib. 1. qu. 7.* vel si bigamus sit, *c. unico De bigamia in 6.* aut jaculatoriam artem per annum exercuerit, vel saltem ea de re termonitus non recipuerit; nam hoc casu omni privilegio clericali exiit, *c. unico De vita & honest. Cleric. in 6.* sicut & is, qui in assassinatus crimine deprehensus est, *c. 3. De homicidio in 6.*

12. Si diverso laicus, multis casibus secundum Canones subicitur Judici Ecclesiastico, ut si possideat & detineat res Ecclesiæ, vel Clerici, *c. Si Clericus 5. h. t.* si rapuerit vel in vaserit res Ecclesiæ, *c. Cum sit generalis 8. eod.* si jus aliquod Ecclesiasticum usurpet, *c. Conquestus 16. eod.* Idem si Judex laicus desit officio suo in administranda Justitia, potest laicus trahi ad Judicem Ecclesiasticum, *c. Licet 10. e. c. Ex tenore 11. eod.* Denique miserabilis persona, veluti pupillus, aut vidua, ut de possessione dejecta potest coram iudice Ecclesiastico agere ad possessionem suam recuperandam, *c. Ex parte 15. eod.* Alias secundum regulam cogitur, sequi forum rei, *d. c. Ex tenore h. t.*

Ubi autem dubium est, an vocatus de foro seu jurisdictione sit vocantis, tenetur hic comparere, & incompetentiam Judicis allegare: tum Judex ipse æstimabit, an sit suæ jurisdictionis, an alienæ, *l. Si quis ex aliena D. De judiciis, c. 1. c. Cum persona inf. de privilegiis Vide inf. §. 3. n. 7.*

§. II.

De requisitis ad prorogationem Judicis,

1. *Et debet prorogatio in iudicem, qui habeat jurisdictionem.*

2. *Et quidem ordinariam non delegatam.*

3. *Consentiente utroque, & renuntiantis & adversario ejus.*

1. **V**T tamen prorogatio jurisdictionis in iudicem non suam substat, necessum est, ut is habeat jurisdictionem, sufficientem ad cognitionem & decisionem causæ quæ interligantes vertitur: ut, si causæ sit spiritualis, jurisdictionem habeat spiritualem, si criminalis, non solum possit de causâ civili cognoscere, sed etiam de causâ criminali, criminaliter intenta, habeatque potestatem crimina coercendi. Alioquin non tam esset jurisdictionis veteris prorogatio, quam novæ collatio, quæ non est in potestate privatorum, *l. Privatorum Cod. De jurisdic. em. ludic.*

2. Secundò, Jurisdictio, quæ prorogatur, debet esse ordinaria, non delegata: nam cum jurisdictio delegata non sit ipsius delegati, sed delegantis propria, *l. 1 §. fin. l. Et si Prætor D. De jurisdic. ejus cui mand. est jurisd.* non potest ultra personas, in instrumento delegationis expressas, de ipsarum consensu prorogari, *c. P. & G. sup. De officio Iud. deleg. nisi intercedat delegantis consensus, Panormit. ibid.* Quamvis mandata alicui jurisdictioni ad certum diem vel tempus, possit de communi partium consensu prorogari, *c. De causis sup. eod. l. 2 §. sed si Iudex D. de judiciis.* Quemadmodum etiam Judex ad certam usque summam judicare iustus, potest de re majoris minorisve quantitatis judicare, si partes consentiant, *d. l. 2 §. 1. l. Inter convenientes, 28. D. Ad municipalem* sive is Judex sit ordinarius, sive delegatus, Accurs. *md. l. 1.* quia diversitas quantitatis nõ inducit diversitatem jurisdictionis. Similiter Judex, iustus de causâ sibi commissa certo loco cognoscere, potest alio loco de ea cognoscere, si partes expresse consentiant, *c. Statutum §. in nullo De rescriptis in 6.* dummodò, si Ordinarius fuerit intra fines sui territorii de ea cognoscat.

3. Tertio, Utriusque, & renuntiantis foro suo & adversarii, intervenire debet consensus, *l. 2. D. De judiciis, l. 2. Cod. De jurisdic. em. Lud.* qui tamen sufficit tacitus, *arg. d. l. 2. D. de judiciis, Bart. in d. l. 1. D. eod. tit.* Et eorum, qui de jurisdictione incompetentis Judicis proroganda convenerunt, potest alter, altero invito, recedere ab ea conventionione, re adhuc integra, *l. Si*

R

conve-

convenire D. De jurisd. cenſetur verò hic res integra, ſi citatio nondum ſit emiſſa, arg. d. l. Si convenire: licet Accurſ. Bart. Alexand. Joſan, ibid. velint demum per litiſt conſtationem deſinere eſſe integram. Cæterum non eſt neceſſarium ad hanc prorogationem, ut ipſius Judicis prorogati conſenſus interveniat, d. l. 2. in princip. verſic. convenire.

Denique non vitetur in Judicem incompetentem conſentire, qui apud eundem Judicem actionis genus ſibi edi deſiderat, l. Non videtur 33. D. De judiciis.

§. III.

De Citatione ſeu in jus vocatione.

1. Citationis neceſſitas.
2. 3. Quid ſit Citatio; & diſtinctionem Realem ac Verbalem.
4. Item in Simplex & Peremptoriam.
5. 6. Requiſita: ut fiat ad inſtantiã partis & mandato Judicis.
7. 8. Ut contineat nomen & cognomen Judicis; ac citari: & cauſam.
9. Item locum judiciis.
10. Et diem certum, quo citatus compareat.

1. **S**ppoſita jurisdictione & competentia Judicis, principium inſtituendi judicii ſumitur à Citatione ſeu in jus vocatione, e. Quoniam contra inf. D. probat Clement. Paſtoralis De re judicata. Gaill. 1. Obſervat 50 ad eò neceſſaria, quo ad abſentem, ut nullatenus omitti poſſit, d. Clement. Paſtoralis Nam cum ea ad deſenſionem ſpectet, juris eſt naturalis: imò ſecundum aliquos divini; inducitur, quando Deus citavit Adamum poſt peccatum commiſſum, dicens, Adam ubi eſt? Gen. 3. quos refert Calvolus in Praxi §. Citatio conclus. 1. Et id eò, ea omiſſa, judici-um redditur nullum, e. Eccleſia ſup. De conſtitut.

2. Citatio autem actus eſt legitimus, quo quis mandato Judicis, juris experiendi cauſa in judicium vocatur. * 3. Eſtque vel realis, vel Verbalis. Illa per manus iniectionem & apprehenſionem perſonæ citandæ: Hæc aut privatim per apparitorem, vel literas, aut publicè per præconem, tubam, campanam, aut edictis propoſitis, fieri ſolet, l. 8. Cod. Quomodo & quando Iudex & c. de qua plenè Felin in cau. Quoniam frequenter §. porro inf. Vi licet non conſtituta & c.

Edictali citationi tunc locus eſt, quando ali-às quis citari nequit: ut ſi locus non ſit tutus, ſi non proprii ſit territorii, ſi remotus aut varius, ubi citandus moratur, vel ſi ipſe citandus ſit vagabundus, aut impediatur: quo min⁹ ad ſe citatio verbalis vel per litteras pervenire poſſit, Menoch. remedio 8. quaſt. 13. recap. poſſeſſ. n. 113. & ſeqq. Si item contradicitor ſit incertus, & citentur omnes in genere, quorum intereſt: vel ſi incerti ſint creditores defuncti, & volens adire hæreditatem ſuſpectam, cupiat facere inventarium: vel ſi agatur de materia diffamationis, Mench. d. locon. 121. & ſic de aliis ſimilibus.

4. Rurſus Citatio vel eſt Simplex vel Peremptoria. Simplex eſt, quæ citatum non autè contumacem conſtituit, quàm ſi tertio & juſto, non minus decem dierum, intervallo, utique in civilibus, facta ſit l. Tres denuntiationes Cod. Quomodo & quando Iudex & c. l. Et tertium & ſequens. D. De judiciis.

Peremptoria eſt, quæ ſimplices citationes ita perimit, ut in jus vocatum, ſi præſinita die non comparverit, contumacem conſtituat, d. l. Et tertium & l. Nonnunquam D. De judiciis: Et quamvis antea per intervallum, ad minus decem dierum, ſingula edicta peremptoria citatione impetrari deberent, l. Per intervallum D. & l. Properandum Cod. de judiciis: tamen hodie ſingulis edictis neceſſarium eſſe intervallum triginta dierum, conſtat ex Aut. qui ſemel Cod. Quomodo & quando Iudex & c. ita tamen, ut Iudex pro qualitate perſonæ temporis, loci, aliſque ſimilibus circumſtantiis, & edictorum numerum & eorundem intervalla, neceſſitate poſtulate, augere ac diminuere valeat, d. l. Nonnunquam in fine D. De judiciis, e. Conſultus in fine ſub. D. officio delegati c. 1. inf. De feriis. Unde & poſt peremptorium edictum abſens ex benignitate Judicis citari poteſt, Et poſt peremptorium D. De judiciis.

5. Ut autem Citatio ſit legitima, plura requiruntur. Primò, ut fiat ad inſtantiã partis dum agitur inter duos litigantes: maxime citatio ad ſententiã, niſi Iudex videret perire inſtantiã, qui tum ex officio poſſet citare, Maranta 6. Spec. in verbis, citatio rectè conſpiciatur n. 115. & ſeq.

6. Secundò, ut fiat mandato Judicis competentis, ſive Ordinarii ſive delegati; alias cita-
tum

rum non atctat, l. Neminem Cod. De exhib. reis, lare Gail. 1. *Observ.* 48. n. 12. & 50. Licet sit realis quia & hæc requirit causæ cognitionem, quam nuntius non habet, Gail. d. loco. Et ideo regulariter citatio fit per apparitorem, speciale mandatum aut commissionem Judicis habentem, d. l. *Proporandum* §. *etsi quidem* Cod. de iudiciis. Nisi forte delinquens in flagranti crimine capiatur; nam tunc lex ipsa licentiam concedit, Gail. lib. 1. *Observ.* 54. aut nisi ob tenuitatem negotii & causæ, aut alium fori usum, generale mandatum, ad quasdam citationes faciendas semel datum, sufficiat; quod & Aleiat. probavit, in Rubr. Cod. *Ne in jus vocati* &c. Obtinereque in plerisque Curii, in quibus, ex fori usu, non requiritur mandatum seu commissio Judicis, sed ad simplicem petitionem partis fieri solet citatio, quando scilicet citatio fit in foro citantis.

7. Tertio, continere debet nomen & cognomen Judicis, ut citatus cognoscat, an iussu competentis Judicis sit decreta citatio: nam supra jurisdictionem, vel extra territorium citanti impune non pareret, l. *fin.* D. de iurisdic. om. iud. l. 2. D. *Si quis in jus vocatus*, &c. Alexand. inc. *Clemens Pastoralis de sententia* & re iudicata, Gail. lib. 1. *Observat.* 48. n. 7. Nisi sit Judex domicili, qui subditum suum ubique existentem citare potest, Gail. d. l. 1. *Observ.* 56. in *fin.* Ea ratione, quia quocumque se transferat, semper manet subditus: cum propriè subditus dicatur ratione domicili l. *Lices* ratione h. s. & ibi Felinus, Gail. 2. *Observ.* 35. quod & incolas facit, l. *Domicilium* & ibi Glor. D. *Ad municipalem*, l. *Cives*. l. *Si in patria* Cod. de incolis l. 10. Quod si reus dubitet, an iussu Judicis competentis citatus sit, comparere nihilominus tenetur, & incompetentiam allegare, l. 2. D. *Si quis in jus voc. non ierit* & ibid. DD. nisi notorium sit Judicem non habere jurisdictionem, Gail. l. 1. *Observ.* 48. n. 8. Et de hac competentia Judex ipse citans cognoscere potest, an scilicet sit suæ jurisdictionis, an alienæ, l. 2. §. *sed si dubitetur*, & l. *Si quis ex aliena* §. D. de iudiciis, c. 1. c. *Cum persona* inf. de privilegiis.

8. Quarto, continere debet nomen & cognomen ejus, qui citatur, cap. 34. & 36. sup. de re scriptis, Gail. d. lib. 1. *Observ.* 49. & similiter ejus, ad cujus instantiam citatur, Gail. *ibid.* *observ.*

50. ut intelligat citatus, citationem non ex officio Judicis, sed ad petitionem & instantiam citantis esse factam.

Quinto, causam, saltem in genere, etiam in criminalibus; præsertim dum ex loco remoto citatur, secundum Abbatem col. 2. in fine inf. de dilationib. ut instruat reus, super quo conveniatur, d. c. *Præterea* & ibi Glor. & accedat paratus ad respondendum, Gail. d. lib. 1. *Observ.* 51.

9. Sexto, locum iudicii, ut citatus sciat, an Judex non excedat fines suæ jurisdictionis, citando extra territorium; & an locus, ad quem citatur, sit tutus & commodus: nam citatus ad locum non tutum vel incommodum non tenetur comparere, c. *Ex parte* inf. de appellat. Clemens. *Pastoralis de sent. & re iudicata* l. *Si locus* D. de iudiciis: & Judex non admittens exceptionem loci non tuti (quæ licet dilatoria sit, nihilominus etiam post litem contestationem opponi potest, tanquam continens gravamen, successivum) infert citatio gravamen, à quo licitè appellatur, Gail. d. lib. 1. *Observ.* 56.

10. Denique diem certum, justum atque opportunum, quo citatus compareat, & commode ad locum iudicii venire possit, sciatque an dies si iudica: nam diebus feriatis, veluti die festo aut vindemiarum vel messium, nemo ad iudicium venire compellendus est cap. 1. inf. de feriis, l. 1. D. & l. 2. & 3. & fin. Cod. eod. r. nisi quis citatus esset die feriata, ad utilitatem hominum, ex commissione Principis, qui potest talibus feriis derogare, Calvolus in *Praxi* §. *Citatio concl.* 3. num. 21. & 24. exceptis item causis alimentorum, carceratorum, pupillarum, viduarum, miserabilium personarum, & iis, quæ moram non patiuntur, veluti si tempore res peritura sit, vel alia urgeat necessitas, & similibus, quæ possunt expediri diebus feriatis, & in citatione sunt exprimentanda, ut citatus teneatur comparere: qui alias habet intentionem fundatam, non comparendi die feriata, nisi, ut dictum est, sit citatus ex commissione Principis ad talem diem in utilitatem hominum Non tamen est necesse, ut contineat horam comparendi, sed citatus comparere debet hora causarum solita, & tali hora, in qua possit actus expedire ante noctis tenebras:

& si opponeretur certa hora, & actus non fieret hora assignata, sed alia non valeret, ut tradit Maranta 6 p. *verse. Re de citatio concipiatur n. 66.* Si verò dies apponatur nimis brevis, citatio talis valida non erit, *l. Aut qui aliter D. Quod vi aut clam, &c.* & appellari ab hujusmodi gravamine poterit, *Gail. d. lib. 1. Observ. 5.*

§. IV.

De executione Citationis.

1. *Citatio in personam vel ad domum fit &c. & quando.*
2. *Deinde relatio apud acta fieri debet.*

1. **C**ommissione citationis nuntio facta, oportet ut is eam exequatur. Et quidem primò reum citandum diligenter perquirat, ut ei coram in faciem citationem insinuet. Eoque non reperto, potest in subsidium vel procuratori illius, si quem reliquerit, vel ad domum domesticis, vel, si nemo adsit, vicinis denuntiationem exponere, relicto ibidem commissionis suæ exemplo, ut ad reum citatio perveniat, *c. Causam 3. inf. De dolo.* Quod si verò citandos plures habeat ædes, executio citationis fiet ad eas, in quibus pro majori parte anni egit, *arg. Clem. Causam, ibi, in domo, quam &c. De elect.* Sin æquali tempore moratus fuerit in omnibus, ibi citandus erit, ubi citationis tempore degit. Vide plenè *Dambaud in Praxi civili c. 59. & ibi Guld.*

2. Executione facta, incumbit eidem nuntio facere ejus relationem, quæ in acta refertur debet, ut appareat de legitimè facta executione. Relationi autem executoris credi solet, propter fidem ejus delectam, & juramenti religionem, qua judici est adstrictus *Gail. lib. 1. Obs. 54. nu. 4. Mynl. Cent. 5. Obs. 51. n. 2.* Quamquam asserenti, se ex mandato Judicis citasse, non credatur quia tantum de suo facto, quale est executio, nõ etiam de facto alieno, cujusmodi est commissio Judicis, deponenti creditur, *Gail. d. Obs. 54. n. 5.*

§. V.

De effectu Citationis.

1. *Citatum constringit ad comparandum.*
2. *Perpetuat Judicis delegati jurisdictionem.*
3. *Prescriptionem interrumpit.*
4. *Perpetuat & Judicis ordinarii jurisdictionem.*

5. *Citatio illegitima per comparisonem validatur.*

1. **Q**uoad effectum citationis atinet, ea legitimè facta in primis constringit citatum ad comparandum, nisi justa exceptione se tueatur: veluti quod magistratum gerat, quod sit parens vel patronus, quos sine permissu Prætoris in jus vocare non licet: vel quod propter loci religionem inde se movere non possit, quodve funus ducat, aut justa defuncto persolvat, vel alia simili causa, de quibus latius vide relicti in *l. 2. 3. & seq. D. De in jus vocando & in lib. 2. cum seqq. D. Si quis caution. in jud. sistend. &c.* Alias autem, cessante legitima exceptione, contumacia citati, & non comparantis variè punitur, ut postea dicitur.

2. Secundò perpetuat Judicis delegati jurisdictionem, *c. 10. & fin. sup. De officio Jud. deleg.* Et ideo si quis, postquam citatus est, alterius fori esse cœperit, in ea causa jus revocandi domum non habebit, *l. Si quis posteaquam 7. D. De judiciis, l. penult. D. De jurisd. om. Jud. c. Proposuisse penult. h. t. c. Gratum 20. sup. de offic. & potest. Jud. deleg.*

3. Tertio, præscriptionem triginta annorum interrumpit *l. fin. Cod. De annali except.* 4. Facit etiam Judicis ordinarii jurisdictionem perpetuam, respectu illius causæ, cujus intuitu citatio semel legitimè facta fuit, etiam si citatus postmodum cœperit esse alienæ jurisdictionis, *d. c. Proposuisse, l. ubi acceptum D. de judiciis.*

5. Quia verò effectus & finis præcipuus citationis est, ut reus compareat: ideo citatio illegitima, quæ tamen ad notitiam citati pervenit, per comparisonem ejus convalidatur, & reus comparens ad libellum actoris respondere cogitur: quia præfens regulariter citari non debet *Gail. d. lib. 1. Observ. 58.* Et hinc fit, quod citatus ad certam causam comparens, secundum communiorem sententiam, debeat respondere in alia causa *Gail. lib. 1. Observ. 51. n. 7.* ubi subjungit, eo spectare, quod actor regulariter ante litis contestationem libellum & genus actionis mutare possit.